

De Waarheidsvriend en de Vrije Universiteit. II.

„De Waarheidsvriend" heeft ons misverstaan. Het blad stelt het voor, dat wij op zijn vraag of de Vrije Universiteit niet kon worden een Hogeschool op Gereformeerden grondslag voor alle geloovigen in dezen lande, die leven uit de echt reformatorische beginselen, ten antwoord zouden hebben gegeven: „laten de Hervormden het eerst onder elkaar maar eens worden."

Indien dit werkelijk zoo was, zouden wij al zeer onhenselijk hebben gehandeld.

Terecht zou men dan op ons kunnen aanmerken, dat „De Waarheidsvriend" beter verstand had.

Of moeten wij de poging tot toenadering, welke het orgaan van den Gereformeerden Bond doet, niet waardeeren?

Hebben we één reden om te gelooven, dat de begeerte, welke achter die vraag zich verschuilt niet oprecht zou zijn?

Integendeel. Wij gingen er bij ons artikel van uit, dat deze vraag op zichzelf te loven valt.

Niet de minste verdenking koesterden we. Het was dan ook allerminst onze bedoeling „De Waarheidsvriend" af te schepen met een: „laten de Hervormden het eerst onder elkander maar eens worden."

Daarmede zouden wij dan zooveel als te verstaan geven: uw gedachte is ons niet sympathiek, voor uw voorstel voelen we niets, deze zaak kan beter uitgesteld ad calendar graecus.

Want dat de Hervormden het ooit onder elkander eens zouden worden, komt ons ongelooflijk voor.

Wantschijnlijk had de Redacteur van „De Waarheidsvriend" het desbetreffende stuk uit „De Reformatie" niet voor zich, toen hij repliceerde en citeerde uit het geheugen.

Anders kunnen wij het misverstand niet verklaren. Wat toch schreven we?

Letterlijk dit:

„Wij willen ook om De Van Grieken dit stukje niet gaarne negeeren.

„Bovenal niet, omdat er een ideaal in spreekt, dat nog altijd ook ons ideaal blijft: vereeniging van alle Gereformeerden.

„Toch weten wij niet goed, hoe wij hierover vruchtbare besprekingen moeten voeren.

„Nog verschijft in het geheugen een discussie tusschen „De Waarheidsvriend" en „De Herant" over deze materie.

„De eerste gaf als haar meening te kennen, dat de Vrije een Hervormd jurist, met name genoemd, moest benoemen.

„„De Herant" vroeg ter snede, of „De Waarheidsvriend" zeker wist, dat geen pogingen in dien geest waren aangewend.

„Zoo verzandde het debat.

„Opdat dit niet weer geschiede, geloof ik, dat De Van Grieken zijn gedachten eens in een belijnd voorstel moest uitwerken en dat niet slechts als zijn private opinie aanbieden, maar ruggespraak houden met de groep, waartoe hij behoort en dan als resultaat van gemeenschappelijk overleg onderhandelingen voeren met onze Vrije Universiteit.

„Dat zou dunkt mij, doeltreffender zijn dan artikelen, die licht langs elkander heenloopen."

De woorden, waarop het hier aankomt, spaciëerden wij.

Men gevoelt, dat zij iets geheel anders inhouden, dan „De Waarheidsvriend" meent.

Wij verlangden alleen, dat de Redacteur de groep van den Gereformeerden Bond zou raadplegen en niet als redacteur, maar namens dien Bond met een voorstel zou komen.

En wij mogen toch wel onderstellen, dat de leden van den Gereformeerden Bond het hierover met elkander kunnen eens worden.

Het kan immers licht gebeuren, dat de Redacteur van een orgaan niet altijd uitdrukt wat in den boezem van de groep, waarvoor hij optreedt leeft.

Dat h.v. De Langbeek in de „Gereformeerde Kerk" de toek zou zijn van alle Confessioneeën, kunnen wij vooralsnog niet aannemen.

Daarom is dit onze eerste vraag aan den Hoofdredacteur van „De Waarheidsvriend": spreekt gij hier voor uzelf of hebt gij den geheelen Gereformeerden Bond achter u. Dit te weten is voor ons van het hoogste belang.

Voorts was het ons verzoek: Kom met een belijnd voorstel.

Dankbaar constateeren we, dat „De Waarheidsvriend" thans enkele lijnen uitstippelt.

Het blad zou er niet aan denken „om aanstonds den eisch te stellen, dat het contract tusschen de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit en de Gereformeerde Kerken moet worden verboden."

Het heeft zijn idee gelanceerd, „allereerst" denkend aan die faculteiten, die met het breede publieke leven in zoo nauw verband staan."

Gaarne zal men van onze zijde daarvan acte nemen.

Des te meer, omdat er van den kant der Vrije Universiteit in geheel geen bezwaar bestaat professors in de niet-theologische faculteit te benoemen.

men, die tot de Ned. Herv. Kerk behooren, mits zij de Gereformeerde belijdenis van harte zijn toegedaan.

Aan het eind vraagt „De Waarheidsvriend": wil men de samenwerking op gelijke voorwaarden, ja of neen?

Wat daaronder verstaan moet worden is ons niet geheel duidelijk.

Ook blijven we bij ons gevoelen, dat de Pers dit niet moet uitmaken.

De zaak behoort in haar eerste stadium juist buiten de Pers om te gaan.

Waarom kan er geen conferentie belegd tusschen De Van Grieken en de zijnen? Waarom zou daar wat nu nog vaag is niet in bepaalde artikelen worden belichaamd?

Dan zou er verder met de Gereformeerden overleg kunnen worden gepleegd en ook het oordeel van de Confessioneeën ingewonnen.

Anders blijft het bij balletjes opwerpen.

En wij zijn juist voorstanders van aanpakken.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De kerk en de sociale kwestie.

bezien door een niet-theoloog.

1.

Het verzoek van den redacteur Dr Dijk (1), om mijn inleiding over de kerk en de sociale kwestie — gehouden eerst op „Patrimonium" in Den Haag en daarna voor de Studenten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam — af te slaan voor „De Reformatie", kon en mocht ik niet weigeren. Dr Dijk meende, dat het velen „negenen" zou doen. Ik kan dat slechts hopen. Er zijn bezwaren aan verbonden aan het plaatsen van een inleiding in een blad.

Innens, op een vergadering kan de spreker altijd opheldering geven of mogelijk verkeerde uitdrukkingen verbeteren. Vooral bij 'n notellige kwestie als hier aan de orde, geldt dit.

Men beschouwe deze inleiding dan ook als een meeningsuiting van een eenvoudig „Patrimonium-man", en bedenke dat zoo'n man nooit één bepaalde kerk of een zeker genootschap alleen op het oog kan hebben en moet zorgen „de kerk in 'tmidden" te laten.

Bij verschillende passages houde men dit wel in het oog, terwijl zij, die deze inleiding hoorden, mogen bedenken, dat enkele punten niet uitgewerkt waren op papier, toen ik de inleiding hield.

Dit onderwerp, „de kerk en de sociale kwestie", werd in het najaar van 1920 op de ledenvergadering van „Patrimonium" in Den Haag behandeld, naar aanleiding van de geponeerde stelling van een christen-socialist dat: „de kerk christelijk-revolutionair moet optreden tegen den huidige kapitalistische maatschappij-vorm." Eenige hooggeachte Broeders, oud-studenten, waren van meening, dat het gewenscht ware in den studentenkring hetzelfde onderwerp op dezelfde wijze te behandelen.

Mr A. J. L. van Beeck Calkoen, lid onzer afdeling was het, die tot verwezenlijking van dat voornemen de noodige stappen deed. Bij voorhaat schuilt ik dus, — zooals men merkt — achter hem, mijn impresario weg, als ik te zeer mocht teleurstellen.

Gods Woord.

Ik spreek vooral uit, dat ik de hoogste waarde hecht aan Gods Woord, en dat voor mij geldt, dat, als wij Gods Woord verwerpen, wij geen wijsheid hebben, en, als wij ons niet onvoorwaardelijk voor dat woord buigen in kinderlijk geloof, ons standpunt onzuiver en eenzijdig is. Ook hier geldt: „Zoo zij niet tot de wet en de getuigenis keeren, er geen dageraad zal zijn."

Moeilijkheid van het vraagstuk.

Naar het oordeel van mannen als Dr Slotemaker de Bruine, De Moor, Van Es is het vraagstuk zeer omvangrijk. Dr de Moor was overtuigd, dat hij bij zijn levige behandeling van de kwestie op den Vrije Universiteitsdag te Utrecht, vèrie bleef beneden den eisch, die aan de behandeling van dit onderwerp mocht gesteld. Daar het pedant zou zijn, als ik zijn woorden tot de mijne zou willen maken, zult u toestemmen, dat van de bespreking op deze inleiding zal afhangen of het onderwerp tot zijn recht komt.

Als bron gebruikte ik Slotemakers Studien en Dr de Moor's verhandeling.

Was behandeling op Patrimonium op zijn plaats?

U zult vragen: behoorde dit onderwerp wel op

(1) De heer Heijns, voorzitter van de Afdeling Patrimonium in Den Haag, en geen onbekende in onze christelijke vakorganisatie, heeft inderijd voor „Patrimonium" en de afd. N. C. S. V. aan de V. U. deze lezing gehouden. Zij wekte bijzondere belangstelling, en ik achtte het gewenscht, dat deze stem uit de praktijk in ons blad, dat gaarne deze stemmen tot uiting doet komen, gehoord werd.

K. D.

een vergadering van „Patrimonium" thuis? Liep „P." hier geen gevaar zich met kerkelijke aangelegenheden te bemoeien?

Het gevaar was niet denkbeeldig; doch daar de kerk in het maatschappelijk leven invloed heeft, en door onze schrijvers wordt genoemd naast den staat en de maatschappelijke organisaties als een kracht, die moet meewerken aan de oplossing van de sociale kwestie, en men aan de kerk een zeer groote plaats toekent onder ons, was m.i. behandeling op „Patrimonium" gepast, en in den kring van theologische studenten zeker op zijn plaats.

„Patrimonium's" doel.

„Patrimonium", dat volgens zijn statuten overtuigd is, dat Gods Woord en de tradities van ons volk de vertrouwde grondslagen van ons volksleven uitmaken, en zich ten doel stelt de kennis daarvan te vermeerderen en daardoor de liefde voor die twee te versterken; teneinde aldus de belangen der maatschappij in haar geheel en die der werklieden in het bijzonder, te bevorderen; — „Patrimonium", dat dus bedoelt in Christelijk sociaal zin te werken voor en in ons breede volksleven, had en heeft recht om de vraag „of de kerk iets doet of doen moet in verband met „P.'s" doel" te bespreken.

Nuttigheid der behandeling.

De bespreking van dit onderwerp in „Patr."s kring kon dit nut hebben, dat zij die — als leden van „P." — gevaar loopen te veel oog te hebben voor de sociale kwestie, werden herinnerd aan 'n organisatie, die als zoodanig alleen een geestelijk doel heeft: Gods eere en 'smenschen zaligheid.

In den studentekring kan de nuttigheid deze zijn, dat zij, die op het kerkelijk terrein gaan arbeiden, worden opgewekt, het sociale leven niet te vergeten of gering te schatten.

Belangstelling.

De vraag beantwoorden of de wederzijdsche belangstelling op peil is, doe ik hier niet. Ik merk alleen op, dat de mannen van de Christelijk-Sociale beweging in hunne gesprekken klagen over de weinige belangstelling van de zijde der kerk, maar dat dezelfde menschen als leden der kerk in de kerk (ik bedoel niet de godsdienst-oefeningen) zelf zich zoo weinig laten zien of hooren, zooals dat o.a. blijkt uit leden- of wijk-vergaderingen en bij kerkeeraadsverkiezingen. Was het bij de laatste gelegenheid niet zoo, dan zouden in den regel de kerkeraden niet zijn samengesteld uit middenstanders. En tweedens, dat meerdere kerkelijke leidslieden zich zoo weinig voor het sociale leven interesseeren, dat zij alleen h.v. in Nov. 1918 eens preekten uit den brief van Jacobus, of zoo ze meer over het sociale leven handelen, het dikwijls zoo doen, dat men zou uitroepen: „ach domine, als u er niets van weet, zeg er dan liever ook niets van."

Verdeeling der inleiding.

Ik wil in deze inleiding behandelen:

- 1o. Wat ik onder kerk en wat onder sociale kwestie versta.
- 2o. De invloed en de beteekenis van de sociale kwestie voor de kerk en omgekeerd.
- 3o. Sociaal gevoel en sociaal inzicht der predikanten.
- 4o. De preek.
- 5o. Kerkelijke handelingen in verband met dit onderwerp.

I. Wat onder kerk en sociale kwestie is te verstaan.

Ik vat de kerk niet op als organisme, maar als instituut, en dat instituut niet naar Roomsche of half-Roomsche opvatting, maar naar de meening van de kerken der Hervorming.

De kerk als organisme kan ik niet op het oog hebben, want die vergadering der geloovigen, die openbaring van het verborgen lichaam van Christus, waarin door de werking des Heiligen Geestes het nieuwe, herboren leven werkt, is van beteekenis voor alle mogelijke levensacties en niet speciaal voor het sociale leven. De kerk, zoo opgevat, is de moeder zoowel van Christelijke welenschap en kunst als van Christelijke school en allerlei vereenigingen, ja zelfs van den Christelijken staat, kortom van alles wat ons, als vrucht van Christus' lijden, voor goeds op het terrein der algemeene genade te beurt valt.

De kerk als organisme is bijna niet te omvatten en dus is m.i. van haar moeilijk vruchtbaar te handelen in verband met de sociale kwestie.

Maar wel is te spreken van de kerk, zooals die zich openbaart in prediking des Woords, bediening der Sacramenten, handhaving der tucht. De kerk zooals ze optreedt in de ambten.

Als geloovige kan men in zijn werkkring het woord verkondigen, zijn medemenschen vermanen, maar alleen de predikant, de ouderling, de diaken, het sacrament, de belijdenis spreken u — of mij althans — van de kerk als instituut. Die kerk evenwel niet, zooals de Roomsche kerk optreedt, met haar afdalend, hiërarchisch gezag van paus tot priester en leek, met haar heel 'leven omvattende sacramenten, waardoor ze den mensch heel 'leven door aan de kerk vasthechten, met haar

prete
van
opva
O6
arne
politi
moes
rauil
land
de s
moel
op a
de l
te
stelt
De
De
socia
ik h
heb
(die
van
neen
leide
He
is o
berei
maist
schap
gine
het
men
heid
De
schen
door
wezo
naar
bewa
moch
man
schap
En
He
schap
van
vraag
geest
ke d
lich
de r
nū m
de n
broe
Ma
het S
groot
Hoer
„W
„in d
„gere
„pelij
„leng
„voer
„doch
„ter

In
na va
de reg
op ell
niet d
op af
Dez
breed
de ze
lijke
regeer
groot
maar
elkan
ken. l
dat h
reeren
vestig
het p
aan l
Neder
den,
vaderl
Dov
Inland
Kerk
met l
kerk,
en flu
of eer
het C
wij he
wij w
En l